

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 33/2018-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. novembra 2018 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Miroslava Duriša, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Jany Laššákovej, Milana Ľalíka, Mojmíra Mamojku, Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika predbežne prerokoval sťažnosť Petra Fullu, Sv. Jána Nepomuckého 10, Markušovce, zastúpeného advokátom JUDr. JCLic. Tomášom Majerčákom, PhD., advokátska kancelária, Južná trieda 28, Košice, za účasti Mareka Virága, Michalská 12, Markušovce, pre namietanú neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Markušovce konaných 10. novembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Petra Fullu **p r i j í m a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. novembra 2018 doručená sťažnosť Petra Fullu, nezávislého kandidáta na starostu obce Markušovce (ďalej aj „sťažovateľ“), za účasti Mareka Virága (ďalej aj „zvolený starosta“

alebo „protikandidát“) pre namietanú neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Markušovce konaných 10. novembra 2018.

Podstatou volebnej sťažnosti je tvrdenie, že (i) platnosť hlasovacích lístkov bola posudzovaná chaoticky a že (ii) osoby blízke zvolenému starostovi, zvlášť jeho manželka, príliš výrazne naznačovali, kto mal byť zvolený.

2. Vo voľbách starostu obce Markušovce sa o túto funkciu uchádzali dvaja kandidáti. Pod poradovým číslom 1 kandidoval sťažovateľ Peter Fulla a pod číslom 2 doterajší starosta Marek Virág, ktorý svoju funkciu obhájil. Volieb sa zúčastnilo 1642 voličov. Sťažovateľ získal 778 hlasov a protikandidát 813 hlasov. Voľby v obci boli organizované miestnou volebnou komisiou a troma okrskovými volebnými komisiami.

- námietka spôsobu označovania kandidátov

3. Sťažovateľ tvrdí, že volebná komisia najprv neakceptovala zakrúžkovanie mien bez zakrúžkovania poradového čísla, teda neakceptovala, že bolo zakrúžkované meno, ale nie poradové číslo kandidáta. Pani Virágová, manželka protikandidáta a členka miestnej volebnej komisie, mala údajne s dvoma členmi okresnej volebnej komisie dať odpečatiť volebnú dokumentáciu s tým, že majú byť započítané aj tie hlasy jej manžela, na ktorých bolo zakrúžkované len meno. Následne ich mal zapisovateľ okrskovej volebnej komisie zapísať bez rozhodnutia tejto komisie [Podľa § 29 ods. 4 zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) v sporných prípadoch rozhoduje o platnosti hlasovacieho lístka a obálky okrsková volebná komisia s konečnou platnosťou.]. Podľa čestného prehlásenia [REDAKOVANÉ], podpredsedu okrskovej volebnej komisie č. 1, išlo o dva hlasovacie lístky. Neskôr aj okrskové volebné komisie č. 2 a č. 3 akceptovali takéto hlasovacie lístky. Pri sčítavaní hlasov v okrsku č. 3 bol prítomný kandidát na starostu Marek Virág, ktorý zasahoval do činnosti komisie, pripomienkoval spôsob práce okrskovej volebnej komisie, fyzicky kontroloval neplatné hlasovacie lístky a ovplyvňoval členov okrskovej volebnej komisie pri posudzovaní platnosti, resp. neplatnosti hlasov. V tomto prípade došlo k porušeniu § 27 ods. 3 (Vo volebnej miestnosti majú právo byť prítomné aj iné osoby, ktoré prejavili záujem o pozorovanie priebehu volieb a sčítavania hlasov. Tieto

osoby možno z volebnej miestnosti vylúčiť, len ak by bol ohrozený priebeh hlasovania, sčítavania hlasov alebo z dôvodu nedostatočnej kapacity volebnej miestnosti.) a § 29 ods. 2 a 4 volebného zákona.

- námietka nezrovnalosti počtu obálok a hlasovacích lístkov

4. Podľa sťažovateľa po vysypaní volebných obálok z volebnej urny v okrsku č. 3 nesúhlasil počet obálok s počtom hlasovacích lístkov pre voľby starostu, pretože hlasovacích lístkov bolo viac ako hlasovacích obálok. Z okresnej volebnej komisie údajne mali povedať okrskovej volebnej komisii č. 3, že je potrebné vybrať neplatné hlasovacie lístky, aby im počty súhlasili. Okrsková volebná komisia č. 3 tak postupovala v rozpore s § 184 ods. 2 volebného zákona (Ak je v obálke niekoľko hlasovacích lístkov pre voľby starostu obce, sú všetky tieto hlasovacie lístky neplatné.). Malo tak dochádzať k manipulácii s hlasovacími lístkami.

- námietka hlasovania do prenosnej urny a porušenie moratória

5. Sťažovateľ ďalej namieta hlasovanie do prenosnej urny, pretože podľa neho sa nedialo na základe žiadosti voličov, ale na základe neformálneho zoznamu pani Virágovej. Vzhľadom na neformálnu povahu zoznamu vznikali nezrovnalosti spočívajúce v tom, že osoby na zozname neboli doma alebo medzitým odvolili v obci do schránky vo volebnej miestnosti. Na listine predloženej Marekom Virágom a jeho manželkou bolo podľa sťažovateľa zapísaných asi 50 ľudí. Do prenosnej urny však podľa vyslaných členov malo hlasovať približne 23 osôb. Podľa vyslaných členov dve osoby, ktoré hlasovali do prenosnej urny okrskovej volebnej komisii č. 1, mali v skutočnosti hlasovať v inom volebnom okrsku. K porušeniu § 24 ods. 7 volebného zákona došlo aj tým, že nebol vyhotovený zoznam voličov, ktorí majú voliť mimo volebnej miestnosti. Na neformálnom zozname chýbali základné identifikačné údaje. Členovia okrskových volebných komisií, ktorí išli s prenosnou volebnou urnou, nemohli identifikovať voličov, ktorí hlasovali do prenosnej volebnej urny. Na neformálnom zozname často nesúhlasila ani uvedená adresa alebo rok narodenia. Neformálnosť zoznamu znemožňovala podpísanie sa voličov do riadneho zoznamu, ktorý bol vyhotovený až dodatočne po tom, čo sa už vrátili vyslaní členovia okrskovej volebnej

komisie č. 1, a zoznam voličov dokonca vyhotovila zapisovateľka miestnej volebnej komisie [REDAKOVANÉ], ktorá do činnosti okrskovej volebnej komisie č. 1 ani nemala zasahovať. Za všetkých „pravdepodobne“ hlasujúcich podpísala zoznam voličov predsedníčka okrskových volebných komisií, keďže údaje na listine dodanej pani Virágovou nesúhlasili so zoznamom voličov.

6. Na listinu voličov, ktorí majú hlasovať do prenosnej urny, Marek Virág s manželkou napísali aj osoby, ktoré sú pozbavené spôsobilosti na právne úkony. Keď prišli členovia volebnej komisie k týmto osobám, tak tieto nehlasovali ani sa nezúčastňovali na volebnom akte. Za tieto osoby hlasovali ich rodičia bez akéhokoľvek vedomia samotných voličov. Postupovalo sa tak v rozpore s § 24 ods. 1 a 7 volebného zákona. Podľa sťažovateľa sa tak stalo minimálne v dvoch prípadoch ([REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]). Okrem osôb, ktoré boli choré a boli na listine hlasujúcich do prenosnej volebnej urny predloženej okrskovou volebnou komisiou, hlasovali aj iné osoby, a to osoby, ktoré mohli ísť voliť do volebnej miestnosti.

7. Členov okrskovej volebnej komisie č. 1, ktorí boli vyslaní s prenosnou volebnou urnou, rozvážalo motorové vozidlo zabezpečené Marekom Virágom. Na vozidle bol volebný bilbord Mareka Virága. V tomto prípade došlo k porušeniu § 2 ods. 2 zákona č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani a o zmene a doplnení zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o volebnej kampani“).

- námietka volieb s neplatnými občianskymi preukazmi

8. Podľa vyjadrení členov okrskových volebných komisií veľmi veľa osôb (asi 30), ktoré prišli voliť, sa preukázalo neplatným občianskym preukazom. Keď spočiatku niektorí členovia okrskových volebných komisií vyžadovali platný občiansky preukaz, vznikla kvôli tomu hádka medzi členmi okrskových volebných komisií a pani [REDAKOVANÉ], zapisovateľkou okrskovej volebnej komisie č. 1, ktorá povedala, že to má odkonzultované s okresným úradom a že voliť môžu aj voliči, ktorí nemajú platný občiansky preukaz.

- námietka činnosti volebných komisií

9. Manželka protikandidáta na starostu pani Virágová bola členkou miestnej volebnej komisie a ako jej členka sa celý volebný deň zdržiavala vo volebnej miestnosti okrskovej volebnej komisie č. 1, kde zasahovala do jej činnosti, a to tým spôsobom, že sedela pri stole medzi členmi komisie pri sčítavaní hlasov, pri rozhodovaní o platnosti, resp. neplatnosti hlasov. Ak rozhodnutia neboli v prospech jej manžela, tak verbálne napádala členov komisie. Pani Virágová vyhánala z volebnej miestnosti ostatných členov miestnej volebnej komisie, jej ataky boli veľmi silné a členovia okrskovej aj miestnej volebnej komisie sa báli aj o svoje zdravie. Pani Virágová vyzývala rómskych voličov, aby povedali, že sú negramotní, a aby povedali, že potrebujú asistenta. Takto volilo asi 50 voličov. Podľa členov okrskovej volebnej komisie č. 1 túto asistenciu vykonávali členovia rodiny Mareka Virága alebo rómski zamestnanci obecného úradu, ktorí voličom hovorili, čo majú krúžkovať, alebo za nich krúžkovali a takýmto spôsobom kontrolovali voľbu, čím došlo k porušeniu tajnosti hlasovania a slobodného rozhodovania.

10. Pani Virágová púšťala do volebnej miestnosti okrskovej volebnej komisie č. 1 príliš veľa voličov, čo spôsobovalo chaos. Tento dav spôsobil to, že členovia okrskovej volebnej komisie č. 1 nevedeli ustrážiť, aby do priestoru na úpravu hlasovacieho lístka išiel volič sám. Voliči nerešpektovali pokyny komisie, rozbili aj volebnú urnu, ktorú musela okrsková volebná komisia č. 1 niekoľkokrát opravovať prelepovaním. Pani Virágová ako členka miestnej volebnej komisie bola skoro celý deň vo volebnej miestnosti volebného okrsku č. 1. Na chodbe v škole, kde bol volebný okrsk č. 1, hovorila rómskym obyvateľom, koho majú voliť (že majú voliť kandidáta na starostu č. 2, a to im vravela aj po rómsky: „*duj*“). Tým došlo k porušeniu § 2 ods. 2 zákona o volebnej kampani. Aj iní rómski členovia okrskových volebných komisií hovorili voličom, že majú voliť kandidáta na starostu č. 2.

- námietka zväžania voličov do volebných miestností

11. Rómskych voličov z rómskych osád, predovšetkým z osady „Jareček“, zväžali do volebnej miestnosti motorové vozidlá, ktoré boli označené billboardom kandidáta na starostu Mareka Virága. Voličov na týchto motorových vozidlách zväžali okrem iných šoférov aj otec a brat Mareka Virága. Zväžaním rómskych voličov a uvádzaním, koho majú voliť, chceli zabezpečiť víťazstvo Mareka Virága. Pani Virágová v okrsku č. 1 kontrolovala, kto ešte nebol voliť, následne o tom komunikovala s manželom a šoféri už išli po ľuďi a viezli ich k volebnej miestnosti.

- námietka činnosti volebných komisií pri uzatváraní volieb

12. Členka okrskovej volebnej komisie č. 1 uviedla, že po sčítaní hlasovacích lístkov zapisovateľka [REDAKOVANÉ] niekoľkokrát pokazila zápisnicu a opravovala ju zabielením. Takúto zápisnicu členovia okrskovej volebnej komisie č. 1 odmietli podpísať. Zapisovateľka odišla z volebnej miestnosti po nové tlačivo „zápisnice“ a už sa nevrátila do ukončenia volieb. Členovia okrskovej volebnej komisie č. 1 sa presunuli do zasadačky na obecnom úrade a čakali na ukončenie volieb. Do zasadačky prišla zapisovateľka okrskovej volebnej komisie č. 3 [REDAKOVANÉ] a prehlásila, že so súhlasom členov okrskovej volebnej komisie č. 1 vyplní zápisnicu okrsku č. 1. Keďže bolo ráno okolo 5.00 h a členovia komisie boli už maximálne vyčerpaní, súhlasili s týmto návrhom. Zápisnice okrskových volebných komisií neboli odovzdané miestnej volebnej komisii. Postup bol taký, že na obecnom úrade v miestnosti s počítačom bol prítomný starosta, jeho manželka a zapisovateľka miestnej volebnej komisie [REDAKOVANÉ]. Zápisnice okrskových volebných komisií dali starostovi a jeho manželke, a nie miestnej volebnej komisii.

13. Na začiatku (spracovania) sa zistil problém, že zápisnica okrskovej volebnej komisie č. 1 mala byť zle napísaná, lebo podľa nej vyhral voľby sťažovateľ, a taktiež mal byť uvedený nesprávny počet voličov. Zápisnicu okrskovej volebnej komisie č. 1 nemal kto opraviť, lebo jej predsedníčka už bola doma. Členka miestnej volebnej komisie Ing. [REDAKOVANÉ] sa radila s okresnou volebnou komisiu. Zapisovateľka miestnej volebnej komisie potom opravila zápisnicu okrskovej volebnej komisie č. 1 tak, že bielidlom

odstránila údajne nesprávne údaje a napísala nové. Takýto postup bol podľa sťažovateľa v rozpore s § 186 volebného zákona (ak vzniknú pochybnosti o údajoch uvedených v zápisnici, má právo vyžiadať si od okrskovej volebnej komisie vysvetlivky a iné informácie; zjavné chyby opravuje po dohode s okrskovou volebnou komisiou sama, inak požiada okrskovú volebnú komisiu, aby zistené nedostatky odstránila). Členom miestnej volebnej komisie bola predložená iba zápisnica miestnej volebnej komisie, ktorú im doniesla pani [REDAKOVANÉ], zapisovateľka tejto komisie. Členovia miestnej volebnej komisie nevideli zápisnice okrskových volebných komisií, pretože im to nebolo umožnené, a nevedeli skontrolovať ani správnosť údajov, pretože im bola predložená na podpis hotová zápisnica, a to ešte na strane, kde sa iba mali podpísať. Keďže členovia miestnej volebnej komisie so zápisnicou nesúhlasili, napísali 11. novembra 2018 dodatok a vyzvali zapisovateľku tejto komisie pani [REDAKOVANÉ], aby prečíslovala prílohy. Zapisovateľka v zúrivosti spôsobenej dodatkom škrtila počet príloh a hodila zápisnicu členom na podpis. Členovia miestnej volebnej komisie podpísali zápisnicu s dodatkom k zápisnici. Keď si vyžiadali zápisnicu z okresného úradu, tak sa zistilo, že dodatok nebol okresnej volebnej komisii dodaný.

14. Na internetovej stránke obce ani na úradnej tabuli obce neboli zápisnica miestnej volebnej komisie ani výsledky volieb zverejnené. Takýmto postupom došlo k porušeniu § 185 ods. 2 volebného zákona, keďže okrsková volebná komisia ukončila svoju činnosť skôr, ako by takýto pokyn dala miestna volebná komisia. Došlo tiež k porušeniu § 186 volebného zákona, pretože o oprave zápisnice okrskovej volebnej komisie nebolo rozhodované touto komisiou, ale bola upravená zapisovateľkou bez toho, aby o tom okrsková volebná komisia vedela. Výsledky volieb podľa § 186 volebného zákona zisťuje miestna volebná komisia zo zápisníc okrskových volebných komisií, a nie kandidát na starostu so svojou manželkou a ním vymenovanou zapisovateľkou. Členovia okrskových volebných komisií pociťovali ako veľký problém to, že členmi týchto komisií boli osoby, ktoré nevedeli čítať, a preto nemohli byť nápomocné pri činnosti komisie, pretože nevedeli vyhľadať ani meno voliča, ktorý prišiel voliť. Komunikácia v komisiách bola veľmi zložitá, keďže do ich činnosti zasahovali zapisovatelia, ktorí boli menovaní starostom, ďalej pani

Virágová a iné osoby. Členovia komisí ani nevedeli, že môžu priamo do zápisnice napísať svoje výhrady a nemusí to byť dodatok k zápisnici.

- námietka odmeňovania voličov

15. Podľa vyjadrení niektorých členov okrskových volebných komisí a voličov protikandidát na starostu mal v deň volieb po odvolení rozdávať rómskym voličom, ktorí sa zúčastnili volieb v osade „Jareček“, balíčky. Aj v tomto prípade došlo podľa sťažovateľa k porušeniu § 2 ods. 2 zákona o volebnej kampani.

16. Sťažovateľ napokon žiada, aby ústavný súd prijal sťažnosť na konanie a po predbežnom prerokovaní vydal nález:

„Ústavný súd Slovenskej republiky vyhlasuje voľby na starostu obce Markušovce konané dňa 10. októbra 2018 za neplatné.“

II.

17. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) preskúmal, či spĺňa všeobecné a osobitné náležitosti návrhu podľa § 20 ods. 1 a 2, § 59 a § 60 zákona o ústavnom súde a či nie sú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 tohto zákona. Ústavný súd zistil, že sťažnosť spĺňa všetky zákonné náležitosti, a preto ju prijal na ďalšie konanie.

18. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. novembra 2018